

krotnie podkreślano potrzebę organizowania tego rodzaju spotkań, umożliwiających wymianę poglądów i ocen na temat aktualnie dokonujących się przeobrażeń we współczesnym świecie kapitalistycznym oraz wpływu tych przeobrażeń na stosunki Wschód-Zachód.

Jerzy Bartosik

SESJA NAUKOWA W 50-ROZNICĘ WYBUCHU POWSTANIA WIELKOPOLSKIEGO 1918—1919

Dnia 7 grudnia 1968 r. odbyła się, zorganizowana przez Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, sesja naukowa w związku z 50-rocznicą Powstania Wielkopolskiego. Otwarcia obrad dokonał prorektor UAM, doc. dr Benon Miśkiewicz. Witając gości przybyłych na sesję, szczególnie serdeczne słowa skierował pod adresem weteranów Powstania. W czasie swego przemówienia doc. dr B. Miśkiewicz zwrócił m. in. uwagę na dwa aspekty sesji: naukowy i polityczny. 50-rocznica Powstania Wielkopolskiego wiąże się bowiem ściśle z rocznicą odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. Prorektor nadmienił również, że poznańskie środowisko naukowe czynnie włączyło się do obchodów rocznicy Powstania nie tylko poprzez organizację sesji, lecz także przez zasadniczy udział w przygotowaniu dwóch prac: *Powstanie Wielkopolskie 1918—1919* (praca zbiorowa pod red. Zdzisława Grota). Poznań 1968; M. Olszewski, *Powstanie Wielkopolskie 1918—1919*. Poznań 1968. Obradom przewodniczył doc. dr A. Czubicki, dziekan Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM.

Pierwszy referat pt. *Znaczenie Powstania Wielkopolskiego dla odbudowy państwa polskiego* wygłosił prof. dr J. Pajewski (UAM). Autor przekonująco udokumentował tezę, że Powstanie Wielkopolskie wywarło decydujący wpływ na wytyczenie polskiej granicy zachodniej.

W następnym referacie pt. *Strategia i taktyka Powstania Wielkopolskiego* doc. dr K. Sobczak (Wojskowa Akademia Polityczna im. F. Dzierżyńskiego) obszernie omówił aspekt militarny walk powstańczych. Trzeci referat pt. *Wielkopolska a powstania śląskie i plebiscyt* wygłosił mgr W. Zieliński (Instytut Śląski w Katowicach).

Po przerwie odbyła się obszerna dyskusja nad przedstawionymi referatami.

Pierwszy wystąpił weteran Powstania, mgr Z. Orłowski (Poznań), b. dowódca jednego z odcinków frontu powstańczego w Wielkopolsce. Polemizował on z niektórymi stwierdzeniami referatu doc. dra K. Sobczaka. M. in. uważał, że ofensywa niemiecka w lutym 1919 r. na północnym odcinku frontu wyszła nie tylko z kierunku Bydgoszczy, lecz także Piły, Kostrzyna i Gorzowa. Omówił także przebieg bitwy pod Wrzeszczyną (2—7 lutego 1919 r.). Uzupełniając z kolei wywody W. Zielińskiego nadmienił, że obok żywiłowej pomocy Wielkopolski dla Śląska, istniały jej formy zorganizowane (m. in. zarządzenie DOK Poznań, czy też narada w Ministerstwie Spraw Wojskowych poświęcona udziałowi Poznańczyków w III Powstaniu Śląskim).

Prof. dr F. H. Gentzen (Lipsk) w swym obszernym wystąpieniu scharakteryzował sytuację w Niemczech w latach 1918—1919 i omówił stosunek niemieckich partii robotniczych do spraw polskich w tym okresie.

Inż. F. Ciszak — weteran Powstania (Poznań), ukazywał rolę, jaką w masowym udziale Wielkopolan w walce powstańczej odegrało wychowanie młodzieży w duchu patriotycznym.

H. Śniegocki — weteran Powstania (Poznań), wspominając swój udział w akcji plebiscytowej na Warmii i Mazurach oraz na Śląsku, wyraził m. in. pogląd, że historycy w niedostatecznym stopniu wykorzystują relacje uczestników Powstania.

Ostatnim z weteranów zabierających głos w dyskusji był L. Wypijewski (Poznań). Podziękował serdecznie organizatorom sesji i historykom za podjęcie szerokich badań problematyki Powstania. Stwierdził, że Polska Ludowa najpełniej doceniła znaczenie Powstania Wielkopolskiego i trud żołnierski uczestników tamtych wydarzeń.

Doc. dr S. Kubiak (dyrektor Biblioteki Głównej UAM) w swym wystąpieniu omówił postawę mniejszości niemieckiej na terenie Wielkopolski wobec walki zbrojnej Polaków.

Dr J. Prędkki (UAM) rozpatrywał zagadnienie stosunku Niemieckiej Partii Ludowej do kwestii granic II Rzeczypospolitej.

Doc. dr L. Trzeciakowski (UAM) wykazał, że źródeł zbrojnego powstania na terenie Wielkopolski należy doszukiwać się w całej wcześniejszej działalności społeczeństwa polskiego w zaborze pruskim. Przeprowadził też ciekawą paralelę między powstaniami wielkopolskimi 1806, 1848 i 1918 r.

Dr Z. Dworecki (UAM) zajął się dotychczas zupełnie nie opracowanym zagadnieniem udziału cudzoziemców walczących po stronie polskiej w Powstaniu. W walkach uczestniczyli nie tylko byli jeńcy narodowości rosyjskiej, francuskiej czy serbskiej, ale i Niemcy — przy czym tych ostatnich było w szeregach powstańczych stosunkowo najwięcej.

Mgr J. Malicki (Poznań) omówił wkład pracowników służby zdrowia w akcję Powstania.

Płk mgr W. Ryżewski (Wojskowy Instytut Historyczny, Warszawa) zanalizował wpływ wojskowych doświadczeń powstańczych Wielkopolski na przebieg walk w czasie powstań śląskich. W Powstaniu Wielkopolskim walczyła znaczna część późniejszej kadry dowódczej na Śląsku. Natomiast do organizującej się jednolitej armii polskiej oddziały wielkopolskie wniosły, obok głębokiego poczucia patriotyzmu, także zdyscyplinowanie i karność.

Mgr P. Hauser (UAM) na podstawie cyklu artykułów gen. J. Dowbór-Muśnickiego, opublikowanych przez dziennik „Rzeczpospolita” w 1920 r., konfrontując je ze wspomnieniami Muśnickiego oraz praktyczną działalnością tego ostatniego w czasie walk powstańczych, naszkicował poglądy dowódcy Powstania Wielkopolskiego na sztukę wojenną.

Następnie referenci ustosunkowali się do głosów dyskusyjnych zarówno tych, które uzupełniały wywody referentów, jak i tych, które polemizowały ze stwierdzeniami zawartymi w referatach.

Zestawiając wyniki sesji prof. dr W. Jakóbczyk podkreślił fakt, że obrady wniosły wiele nowego materiału i przyczyniły się do pogłębienia wiedzy o Powstaniu Wielkopolskim.

Przemysław Hauser

XV SESJA POLSKO-NIEMIECKIEJ KOMISJI HISTORYCZNEJ

W dniach od 22 do 25 października 1968 r. w Berlinie obradowała XV Sesja Polsko-Niemieckiej Komisji Historycznej. Stronę polską w sesji reprezentowało jedenaście osób. Przedstawiono trzy referaty:

- 1) prof. dr A. Galos (Wrocław), *Kolonizacja w zaborze pruskim a kolonizacja wewnętrzna w Niemczech w latach osiemdziesiątych XIXw.*;
- 2) doc. dr J. Krasuski (Poznań), *Znaczenie tzw. Kulturkampf dla sprawy polskiej*;
- 3) doc. dr M. Pirko (Warszawa), *Marks i Engels a sprawa polska*.

Strona niemiecka przedstawiła następujące referaty i komunikaty: